Wat is het effect van het schooladvies in groep 6/7 op het zelfbeeld, inzet en leerprestaties van leerlingen in groep 7/8?

Beantwoord door Marloes de Lange (kennismakelaar Kennisrotonde)

2 april 2025

KR. 2473

Kort antwoord

Het is niet bekend wat het effect is van het schooladvies in groep 6 of 7 op het zelfbeeld, de inzet en leerprestaties van leerlingen in groep 7 en 8. We weten wel dat basisschoolleerlingen uit klassen van leerkrachten met hoge verwachtingen meer steun ervaren van hun leerkrachten, hun eigen academische competenties hoger inschatten en betere schoolprestaties behalen dan basisschoolleerlingen uit klassen van leerkrachten met lage verwachtingen.

Antwoord

De totstandkoming van het schooladvies

In groep 8 van het basisonderwijs krijgt elke leerling een schooladvies voor het voortgezet onderwijs. Het uitgangspunt hierbij is dat ieder kind een passende plek verdient, d.w.z. een plek die aansluit bij de talenten, wensen en capaciteiten van de leerling (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2025). Het proces van advisering wordt vaak gezamenlijk opgepakt door de leerkrachten van groep 8 en andere leerkrachten in de bovenbouw, de bovenbouwcoördinator, intern begeleider en schoolleider, en start vaak al in groep 6, waarbij een eerste inschatting gemaakt wordt van het uitstroomprofiel van de leerling. In de tweede helft van groep 7 wordt doorgaans een preadvies afgegeven dat gedeeld wordt met ouders van de leerling en de leerling zelf (Smeets et al., 2014). Vervolgens krijgen leerlingen in groep 8 een voorlopig schooladvies, maken zij een doorstroomtoets en wordt naar gelang het toetsadvies dat hieruit voortkomt een definitief schooladvies afgegeven (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2025). Hierbij geldt dat indien het toetsadvies meer theoretisch is dan het voorlopig schooladvies, de school het advies naar boven moet bijstellen (zie hier voor een Kennisrotonde-antwoord over de voorspellende waarde van een bijgesteld schooladvies voor de onderwijspositie van vo-leerlingen in leerjaar 3).

Effect van het preadvies op de leerling is onbekend

Er is geen wetenschappelijk onderzoek bekend naar het effect van het preadvies dat leerlingen (en hun ouders) doorgaans in groep 6 of 7 ontvangen op hun zelfbeeld, inzet en leerprestaties in groep 7 en 8. Er is wel onderzoek gedaan naar de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs en de rol die het schooladvies daarbij speelt (zie o.a. de pagina hierover op Onderwijskennis.nl [Smeets & Van Langen, A., 2022]). Een belangrijke kwestie daarbij is welk effect over- of onderadvisering van leerlingen

aan het einde van de basisschool heeft op de verdere schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs (Kennisrotonde, 2017). Het effect op hun zelfbeeld en inzet blijft hierbij echter onderbelicht.

De rol van hoge verwachtingen op de basisschool

Onderzoek naar leerkrachtverwachtingen biedt voorzichtig een aanknopingspunt voor het bestaan van een effect van het preadvies op de leerling gedurende de periode tot het definitieve basisschooladvies in groep 8. Het schooladvies kan gezien worden als een leerkrachtverwachting, namelijk van de best passende plek voor een leerling in het vervolgonderwijs (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2025). In het algemeen laat onderzoek zien dat hoge verwachtingen van leerkrachten bijdragen aan het creëren van een schoolomgeving waarin leerlingen gestimuleerd worden om zich optimaal te ontplooien (Smith et al., 2014). Daarmee wordt bedoeld dat leerkrachten realistische en optimistische verwachtingen hebben van een leerling en dat een leerling niet perse op het hoogste niveau moet uitkomen (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2025). In klassen van leerkrachten met hoge verwachtingen blijken basisschoolleerlingen significant positievere houdingen, namelijk t.a.v. ervaren steun van leerkrachten en t.a.v. hun academische competenties, en betere schoolprestaties te hebben na één schooljaar, dan leerlingen uit klassen van leerkrachten met lage verwachtingen. Dit blijkt uit longitudinaal onderzoek onder 692 leerlingen (in de leeftijd van 7 tot 13 jaar) uit klassen van 31 basisschoolleerkrachten in Nieuw Zeeland met relatief hoge of relatief lage verwachtingen van hun klas (Rubie-Davies et al., 2020). Deze resultaten vormen een voorzichtige aanwijzing dat er mogelijk een positief effect uitgaat van hoge leerkrachtverwachtingen t.a.v. het preadvies op het zelfbeeld, de inzet en de leerprestaties van basisschoolleerlingen.

Geraadpleegde bronnen

Kennisrotonde. (2017). *Wat is het effect van over- of onderadvisering van leerlingen aan het einde van de basisschool?* (KR.137)
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2025). *De overstap van po naar vo. Handreiking schooladvisering*. Den Haag.
Rubie-Davies, C., Meissel, K., Alansari, M., Watson, P., Flint, A, & McDonald, L. (2020). Achievement and beliefs outcomes of students with high and low expectation teachers. *Social Psychology of Education, 23*, 1173–1201.
Smeets, E., Van Kuijk, J. & Driessen, G. (2014). *Handreiking bij het opstellen van het basisschooladvies*. Nijmegen.
Smeets, E. & Van Langen, A. (2022). *De overgang van primair naar voortgezet onderwijs*. Onderwijskennis.nl (NRO). Geraadpleegd op 21 maart 2025 van www.onderwijskennis.nl/node/1653
Smith, T. K., Connolly, F., & Pryseski, C. (2014). *Positive school climate: What it looks like and how it happens. Nurturing positive school climate for student learning and professional growth.* Baltimore: Baltimore Education Research Consortium.

Meer weten?

- Kennisrotonde. (2017). *Wat is het effect van over- of onderadvisering van leerlingen aan het einde van de basisschool?* (KR.137).

- Kennisrotonde. (2023). *Wat is de invloed van bijstelling van het schooladvies op de voorspellende waarde voor het niveau in het derde leerjaar voortgezet onderwijs?* (KR.1680).
- Kennisrotonde. (2024). *Wat is het effect van het gebruik van letters/woorden als 'voldoende' en 'ruim voldoende' op een schoolrapport in plaats van cijfers bij leerlingen in het basisonderwijs?* (1e update) (KR.854).

Over deze vraag

Opgesteld door:	Marloes de Lange (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	schoolleider basisschool
Onderwijssector:	po
Trefwoorden:	schooladvies, zelfbeeld, inzet, leerprestaties
Referentie:	Kennisrotonde. (2025). *Wat is het effect van het schooladvies in groep 6/7 op het zelfbeeld, inzet en leerprestaties van leerlingen in groep 7/8?* (KR.2473)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.